(ZEITUNGSDRUCKSACHE) Ч. 11. 14. березня 1943 Рік I.

ХОЛМСЬКА ЗЕМЛЯ

РЕДАКЦІЯ: Кранів, Ожешкової 7. Тел. 104-81.
АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 230-39.

ТИЖНЕВИК
„Cholmer Land" Wochenausgabe
SCHRIFTLEITUNG: Krakau, Orzeszkowagasse 7. — Fernruf 104-81
VERWALTUNG: Reichsstrasse 34. — Fernruf 230-39, 146-42

ПЕРЕДПЛАТА:
Чвертьрічно — 3.50 зл.
піврічно . . . 7.— зл.
Ціна прим. 30 сот.

ВОЄННЕ ЗВІДОМЛЕННЯ

ГОЛОВНА КВАТИРА ФЮРЕРА, 9. березня. Головне Командування Німецьких Збройних Сил повідомляє:

Зимова битва на сході проходить з неменшою силою. Одначе німецькі війська на всьому фронті є панами ситуації. Вони знаходяться в успішному наступі, в інших місцях вони в непохитній обороні держать свої становища, або, з метою відсунутися від ворога, виконують з наказу плянові рухи на скорочені фронтові лінії.

Німецький наступ в області Харкова посувається вперед. Після завзятого бою викинуто ворога з дальших ліній спротиву. Численні місцевості, між іншим міста Валки і Люботин, узято штурмом.

Вчора також тривали оборонні бої на боєвих відтинках біля Орла і Старої Русі. Німецькі дивізії, піддержувані невтомною акцією летунства, протиставилися непохитно противникові, що атакував сконцентрованими піхотними формаціями, та завдали ворогові велитенських втрат. Не зважаючи на сильну акцію артилерії, танків і штурмових літаків, противник ні в одному місці не міг здобути теренових успіхів.

На північно-африканському фронті вчорашній день пройшов узагальному спокійно. Ловецькі летуни збили над Тунісом 5 ворожих літаків.

Ворожі летунські сили заатакували вдень розривними і запальними бомбами прибережну полосу зайнятих західних областей і одну прикордонну місцевість у західній Німеччині, а вночі місто Нюрнберг. Населення мало втрати. Повстали доволі великі шкоди, передусім у житлових дільницях і на прилюдних будинках. Знищено кілька культурно-історичних об'єктів. Ловецька і протилетунська оборона повітряних сил збили всіх разом 17 ворожих літаків.

ВИБІР ПРЕЗИДЕНТА ТУРЕЧЧИНИ

В понеділок 8. ц. м. відбулася в столиці Туреччини сесія Великого Національного Зібрання, що його вибрано 28. лютого. Підчас сесії зібрані посли в числі 435 вибрали одноголосно президентом знову Ісмета Іненї, дотеперішнього президента. Вислід голосування прийнято бурхливими оплесками і проголошено його в радіо. Трохи пізніше з'явився в будинку парляменту вдруге вибраний президент, щоб зложити приписану урядову присягу. При вході в будинок парляменту та при його опущенні почесна сотня, під звуки національного гимну, віддала честь президентові республіки.

ОГЛЯД ВОЄННИХ І ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

У воєнних діях у південній частині східного фронту прийшло минулого тижня до рішальних осягів. Німецькі війська, зайнявши в наступах ряд важних місцевостей в Донецькому басейні, фронтом шириким на 250 км. дійшли до горішнього і середнього Дінця. В той спосіб німецьке командування знищило пляни ворога, який змагав до повної ліквідації німецького оборонного фронту на півдні а зокрема в Донецькому басейні.

Коли до цього додати успішні оборонні бої коло Курська й Орла то матимемо картину фронту, що твердо стоїть і завзято бореться з большевицькою небезпекою.

З політичних подій минулого тижня годиться зазначити, що відвідини німецького міністра закордонних справ фон Рібентропа в Італії викликали велике зацікавлення і стали предметом міркувань усієї преси. Про ті відвидини ми вже повідомили в попередньому числі нашого часопису а сьогодні тільки подаємо його доповнення.

Над Кубанню

Минулого тижня йшли завзяті бої не тільки в Донецькому басейні, але також дальше на південь за мостовий причілок над рікою Кубанню. Большевики безнастанно атакували великими силами, щоб німців викинути з їх оборонних становищ. Бої переважно йшли на північному фронті цього причілка. Всі ті атаки не вдавалися і остаточно під кінець тижня большевики потерпіли там велику невдачу. Німці цілковито знищили дві дивізії 58-мої большевицької армії, яка там діє і сильно побили інші її складові частини. Ворог утратив багато людей і воєнного матеріялу. Багато большевицьких вояків потопилося підчас утечі в залитих водою багнах. Крім 1000 полонених німці захопили 69 гармат, 250 скорострілів і гранатометів.

Щоб зрозуміти причину завзятих ворожих наступів на Кубані, треба пам'ятати, що німецькі війська, які зайняли там оборонні становища, не дають большевикам змоги дістатися на Керч а звідси на Крим.

Таксамо безуспішні залишилися ворожі наступи також і в околиці Новоросійська.

Широким фронтом

Але бої **найбільшого значіння** відбувалися в донецькому басейні. Зупинивши ворожий наступ, німецькі війська були перейшли до офензиви. Наступами зайнято важні для дальшого ведення війни місцевості як вузлову залізничу стацію Лозову на південь від Харкова, Краматорське, Славянське та Лисичанське в Донецькому басейні. Рівночасно ішли та ідуть бої в околиці Ізюму, де німецькі війська також зайняли важні місцевості.

Одночасно з наступом наперед, в якому німецькі війська на просторі 250 км. дійшли до Дінця та в різних місцях перейшли цю ріку, інші німецькі війські сили були зайняті винищуванням ворожих груп, що були загубилися в терені підчас відступу. Крім цього треба згадати, що на південь від Харкова знищено 3-тю большевицьку панц. армію, яку німці окружили зі всіх сторін. Підчас боїв на південь від Харкова і Донця большевики потерпіли великі втрати в людях і воєнному матеріялі. На одному з побоєвищ знайшли трупа ген. Павлова, який проводив 25-тим большевицьким панцирним корпусом.

Успішна оборона

Врешті треба також згадати бої на фронті ріки Міюс. Після завзятої артилерійської підготови большевики були почали велику атаку, але вона заломилася ще перед німецькими лініями.

Завзяті оборонні бої йшли також на захід від Харкова і на північний захід від Курська та Орла. Ворог наступав великими силами, але всюди його відбито з великими втратами.

Відлига й великі втрати, які **большевики потерпіли в останніх днях причинилися** до того, що 5. III. ц. р. на просторі між Озівським морем і Курсьом не було більших боєвих дій.

Бої на півночі

В північній частині східного фронту завзяті бої відбувалися на південь від Ільменського озера та в околиці Старої Руси. Крім того большевики насту-

Під весну

Різні бурі й хуртовини перекочувалися через наші поля. Нераз „при долині гранатами зритій" виростали могили з березовими хрестами. Хилилися збіжжя до стіп вояків, в'янула трава під копитами коней. Та як тільки фронт відсувався далі — то плуги виїздили на поля, дзвеніли серпи й коси, чи сівачі кидали нове зерно...

А часто бувало, що не ішов тоді за плугом господар, бо він чи то зі збруєю в руках у поході був, чи з форшпаном поїхав, але виходила орати поле його дружина, мати чи донька — оця невтомна робітниця — українська селянка. Від рана до ночі трудилися вони, щоб поле облогом не лежало, щоб хліб родило, прожиток давало!

Не одні важкі роки гартували синів і доньок нашої землі І загартували. Ні бурі, ні стихійні нещастя не зломили українського хлібороба. Він не тратив ніколи рівноваги духа, бо з віри в Божу поміч і з любови до своєї живительки землиці черпав завсіди силу, яка давала йому змогу видержати достойно нераз і важку пробу долі й виконати свої обов'язки в кожній порі року.

І знову надходить весна. Четверта весна у найбільшій з усіх дотеперішніх хуртовин. Як завсіди, як щороку, так і тепер відроджується природа до нового життя, але обставини праці для людей тепер виїмкові, бо воєнні. Без сумніву тяжчі вони, як звичайно бувало, як у мирну весну. Бо ж і рук до праці на селі менше, і тяглової сили. Не одному може й важче буде за добре зерно на засів, та й помічні добрива придбати тепер господарові годі. А з землі треба буде видобути якнайбільше. Тому все це буде вимагати від кожного господаря багато більше зусиль і турбот, як звичайно бувало.

Весною наші люди ніколи не лінувалися до праці, мовляв, гріх дармувати, як треба веснувати. Найважніша пора в житті села це жнива. До них село завсіди солідно приготовлялося, бо „як посієш так пожнеш". Земля, наша „всеплодючая мати мусить дати нам хліб, але „без праці нема колачів" — як каже народня мудрість.

На голих пісках навіть трава не зазеленіє, на скелях тільки мох росте, на облогах ніхто не жатиме збіжжя, на невідводнених долинах, на мокляках не буде ніколи доброго, солодкого сіна. Доперва людська праця творить чуда, вона видобуває з землі найцінніше добро —

хліб для всіх людей і пашу для тварини.

Ця праця в теперішніх обставинах війни не все зможе бути виконана поодинокими власниками господарств. Бо ж не можуть зробити цього, наприклад, малолітні діти, яких батьки пропали в воєнній хуртовині, не зможе цего зробити стара вдовиця, не змогли б зробити ті, що не матимуть коня й плуга. Та й не може лежати облогом поле того нещасливця, якого большевики вивезли Бог зна куди. Треба буде помогти й не одному з тих, чиї діти виїхали на працю до Німеччини. По наших селах уже віддавна було велике зрозуміння для спільної праці, до т. зв. толоки, до взаємодопомоги. Кожному з нас ясне, що потреба цеї взаємодопомоги в праці, в теперішнім весннуванні буде ще більша й важніша, передусім з приводу солідарної відповідальности громади за виконання всієї праці. Коли один не обробить поля і не обсіє його вчас, то це відоб'ється на всіх. Бо він не зміг би здати відтак свого контингенту й за нього мусіли б зробити це другі. І це ясне для всіх, що часто тільки при повному взаємному зрозумінні й доброзичливості громадян пильні весняні праці зможуть бути теперь своєчасно виконані.

Наш селянин знає, що й по бурі сходить сонце. Тепер воєнні часи, важкі, але переходові. Сьогодні всякі сусідські спори „за межу" чи „за виїзд", усякі особисті порахунки — річ незвичайно марна й дрібна супроти подій, що відбуваються і супроти тих великих обов'язків і відповідальности, що тяжать на всіх без виімку.

Наше село, що завсіди визначалося тверезим поглядом на світ і життя, правильно оцінює й теперішні обставини та вповні розуміє свої обов'язки. По своїх найкращих силах, найбільшій дбайливості і добрій волі виконає все можливе, щоб на наших полях зазеленіли з весною городовина й чисті збіжжя—запорука добрих жнив. **з.**

Збільшення боєвої сили японської нації

Японський парлямент прийняв оноді одноголосно постанову в справі скріплення боєвої сили нації. В постанові вказується на велетенське завдання перемогти Велику Британію і ЗДА та створити новий порядок у світі. „Для цієї мети треба зосередити всі сили нації для збільшення нашої боєвої сили, щоб осягнути повну перемогу. Тільки об'єднані зусилля всієї нації зроблять Японію непереможною. Тому закликаємо уряд поробити ці заходи, щоб збільшити національне одушевлення, потрібне для перемоги над Великою Британією і ЗДА. Прикладом збільшення продукції, яке довело до збільшення боєвої сили нації, доказано, що всі труднощі, які зустрічається на шляху можна усунути".

Премієр Тойо звернувся в суботу перед парляментом з новим закликом до японського народу рішучо змагати до збільшення боєвої сили, щоб перемогти Англію і ЗДА та створити новий порядок у світі. Війна вступила тепер у вирішну стадію і завданням уряду скерувати так народні сили, щоб вони принесли якнайбільше користи для військових цілей.

пали також і на південь від озера Ладоги. Найзавзятіші були бої коло озера Ільмен та Старої Руси. Ворог наступав багато разів при підтримці повзів і літаків. Всі його атаки заломилися у вогні німецької оборони й протиатак.

Німецьке військове командування перевело минулого тижня передбачені загальним пляном скорочення фронту на півночі. Згідно з пляном німецькі війська самі покинули Дем'янськ на південний схід від Ільменського озера і Ржева, а відтак Гжацьк. Ті місцевості були надто далеко висунені від головних німецьких боєвих ліній і тому їх оборона вимагала більших сил, які можуть бути придатніші в іншому місці. Перед опорожненням згаданих місцевостей німці вивезли все воєнне приладдя й знищили військові уладження.

При тій нагоді варто згадати, що німецькі війська боронили Дем'янська 14 місяців. Командував ними ген. Бракдорф-Алефельт. Минулої зими большевики були з усіх сторін окружили Дем'янськ, що таким чином перемінився в твердиню. Літаки доставляли окруженим військам харчі і муніцію. Це тривало від 8. І. — 1. V. 1942 р. Опісля німецька армія під проводом ген. фельдмаршала Буша наладнала зв'язок з Дем'янськом. В Боях, що ішли довкола Дем'янська большевики втратили від м. р. 30.519 полонених, 2292 повзи, 617 гармат, 4886 гранатометів і скорострілів та 125 літаків.

Таксамо і під Ржевом ворог завзято наступав від листопада 1942 р., але без ніякого вислідуу.

Большевицькі втрати

Большевики втратили в лютому 886 літаків а від 21—28. II. ц. р. 1660 повзів. Підчас цьогорічних зимових боїв большевики втратили 8824 повзи. Большевицькі втрати в людях такі великі, що їх покищо годі навіть обрахувати!

Бої в Африці

Минулого тижня в Африці, в Тунісі, не було більших боїв. Німецько-італійські війська зайняли нові становища і завдали ворогові значні втрати. В німецький полон попало 2110 ворожих вояків. Німці знищили 68 ворожих повзів і 96 гармат.

Як виходить з оповідань американських полонених, німецько-італійські війська в двох місяцях були прорвали англійсько-американські лінії і через ті прогалини вдарили на Гафсу й Касеріну.

Німецько-італійське летунство бомбардувало північно-африканські пристані Бон і Філіпвіль. Ворожі літаки налетіли на міста Туніс і Бізерту. Цивільне населення мало 100 вбитих і 200 ранених.

Війна в повітрі

Англійські літаки заатакували минулого тижня західні простори, західну Німеччину і деякі з них продерлися були до Берліна, де скинули розривні й запальні бомби на місто й передмістя. Безборонне цивільне населення мало втрати, повстали шкоди в мешкальних і прилюдних будинках. Підчас того налету ворог утратив над побережжям, західно - німецьким простором і над передмістями Берліна та самим містом 21 чотириьохмоторових бомбовиків. Другим разом англійці були налетіли на околицю Великого Гамбурга. Також і тут цивільне населення потерпіло втрати в людях і будинках. Ворог утратив 14 кількамоторових літаків. Врешті англійці були налетіли на територію своєї колишньої союзниці Голяндії, де вбили багато тамошніх дітей. Тоді саме збито ворогові 10 чотиромоторових бомбовиків.

Англійські літаки з Північної Африки атакували відкриті італійські міста на Сицилії — Сиракузи, Палермо й Месину — та Неаполь.

У відповідь на терористичну атаку на Берлін, німецьке летунство заатакувало вечером 3. III. ц. р. Лондон. Німецькі літаки налетіли 3-ма хвилями й скинули важкі розривні й запальні бомби. Без огляду на сильну протилетунську оборону, Лондон важко потерпів. Над містом стояла заграва великих пожеж.

Ворожі втрати на морі

Вже в перших днях березня німецькі підводні човни затопили 13 ворожих кораблів загальної містоти 97.100 тон.

Впродовж лютого німецькі підводні човни затопили 576.800 тон ворожого корабельного тонажу.

До кінця 1942 р. морські збройні сили великодержав осі були затопили 28 мільйонів тон ворожого корабельного тонажу

Перед новими подіями

У зв'язку з гостиною мін. фон Рібентропа в Італії, всі сподіваються з весною нових рішальних воєнно-політичних виступів великодержав осі. Всі собі пригадують, що майже кожного року весною Фюрер зустрічався з Дуче, щоб спільно обговорити пляни майбутніх дій. Цього року Фюрер занятий на фронті сам не міг відвідати Італії, тому післав з відручним письмом мін. Рібентропа. Після 4-охденних політично-військових нарад з Мусоліні́ем та відвідин у короля та цісаря Віктора Емануеля, мін. фон Рібентроп повернувся до Німеччини. Підчас своїх відвідин в Італії мін. фон Рібентроп передав італійському наслідникові престолу кн. Умбрехтові високе відзначення великого золотого Хреста Німецького Ордену Орла, яким його відзначив Фюрер.

Новий уряд Фінляндії

1. III. ц. р. Ристо Риті, що знову став президентом Фінляндії на 2 роки, склав приписану присягу й перейняв урядування. При тій нагоді він виголосив у парляменті промову, в якій зазначив, що теперішня війна є для Фінляндії тільки продовженням війни, яка була почалася 31. XI. 1939. р. Як тоді, так і тепер Фінляндія бореться за безпеку свого мирного існування й не спочине доки не осягне тієї цілі. Рівночасно през. Риті зазначив потребу напружити всі сили, щоб виконати ті завдання, що їх накладає війна з большевиками.

Після виборів президента голова дотеперішнього фінського уряду Рангель заявив, що він і його товариші складають свої уряди до розпорядимости голови держави. Новий уряд складається з 16 міністрів. З того 9 міністрів уже було в давньому уряді. Важніші зміни такі, що мін. закордонних справ став д-р Рамзай, а мін. внутрішніх справ Ернрот. Міністром війни залишився ген. Вальден.

Річка Міюс

У звідомленнях найвищого командування німецьких збройних сих в останніх днях часто була мова про Міюс. Річка Міюс, вливається на схід від Таганрогу в Озівське море. Річка ця, довга на 252 км. не є сплавна, бо в деяких місцях при нормальному рівні води глибока тільки на 30 цм.

Вода річки Міюс часто виказує біляву краску тому, що в горішній течії протікає через вапнисті області Донецького басейну. В горішній течії, її береги високі і стрімкі, а доокличні обшири горбовинні. Колись також обшир над горішньою течією був степ, але від яких 100 років повстали тут одна за одною копальні камінного вугілля і антрациту.

В долішнім бігу Міюс протікає рівною степовою околицею, на якій сьогодні процвітає хліборобство. Тут течії ріки повільна, береги низькі і порослі трощою.

Важний порт положений при устю ріки це Таганріг, положений яких 30 км. на схід від устя. Таганріг тепер найважніший торговельний порт над Озівським морем.

МІСТО ЗАПАЛОСЯ ПІД ЗЕМЛЮ

В Мексику часто лютують геологічні катастрофи. От недавно тому вибух одного вулькану та рівночасний землетрус викликали в багатьох місцевостях великі шкоди, а навіть потягли за собою не одне людське життя. Тепер, знову з південної частини краю наспіли вістки, що місто Ягуік серед землетрусу поволи западається під землю. Деяка кількість домів зовсім знищена, інші стоять перед розвалом. До уряду надходять заклики за поміччю для бездомного населення, яке в паніці втекло в недалекі гори. Така подія трапилась в тій околиці ще в 1936 р. але не втакому розмірі, як тепе

Гей, усі, хто письменний, учімся
І учім неписьменного брата:
Хай загине наш ворог навіки —
Нехай темрява згине проклята!

За національне виховання наших найменших

„Хлоп держить хату за один вугол, а баба за три", так каже народня приказка. У цих словах народньої філософії підчеркується як найсильніше значіння і вагу жіночої праці в домашньому господарстві. Можна — і треба — цю приповідку ще більше узагальнити. Слід її перенести у загально-громадську площину. Та передовсім треба мати на увазі значіння жінки в родині, а в першу чергу у вихованні молодого покоління.

Праця чоловіка обертається головно в рямцях його звання — його професії. Часто працює він поза своєю хатою, а то й не раз буває, що тижнями й місяцями її не бачить. Не має ні часу, ні спромоги наглядати за тим, що діється в хаті, як жиють його домашні, як виховуються його діти. Ввесь тягар домашнього порядкування спадає на жінку. Зокрема слідно це в хлібороба. Хлібороб, поза зимовими місяцями, найчастіше виконує свою тяжку працю не в хаті. Але й тоді буває, що жінка мусить йому помагати. От наприклад при сапанні картопель і буряків, при сушенні сіна, в жнива, восені при копанні картопель і буряків. І в тому гарячому для хлібороба часі жінка мусить подбати про те, щоб зварити, спекти хліб, видоїти корову, зробити лад у хаті і в додатку обійти й нагодувати дітей. Те все є „бабська" праця і чоловік до неї не мішається. Він щасливий, що знайшов хвилину часу на відпочинок.

Брак часу й вічні клопоти в домашньому господарстві зробили в нашої жінки-селянки те, що вона назагал менше цікавилася загально-громадянськими справами. Вона їх не раз і не зовсім добре розуміла. Бувало з цієї причини й докоряла свому чоловікові, якщо він вільний від пильних робіт час присвячував і громадянським справам. Тільки з незрозуміння справи була нераз жінка невдоволена, як чоловік брав участь в нарадах, працював у місцевій кооперативі, чи в освітньому товаристві, купував і читав книжки або часопис. Все одно, каже, священиком, чи навіть дяком, не будеш.

З такого становища жінки для нас виходила завжди національна страта. Національна праця і організація можуть мати успіхи щойно на цей випадок, коли загал громадянства зрозуміє цю працю і буде у ній чинно співдіяти. Нинішні часи такі і устрій такий, що ніхто одинцем не може жити і кожний обов'язаний причинятися до успіхів цілої суспільности, цілого народу. Кожний мусить дати для потреб загалу не тільки свої матеріяльні засоби — от хочби на селі контингент, — але й позатим докладати від себе зусиль, щоб завтрішній день був ліпший і кращий, як нинішній, щоб краща була майбутність батьківщини і нації. Кожний мусить бути патріотом себто тим, що любить свою батьківщину і старається про її добро. Кожний українець і кожна українка — без огляду на своє звання — мусить бути українськими патріотами.

Без сумніву, кожний з нас прив'язаний до своєї родини, до місцевости й околиці, де родився, виховався і зріс. Але це не є та любов, якої нам тепер потрібно, якої від нас вимагає сьогоднішня велика історична хвиля. Вона вимагає ширшої любови, більшого прив'язання і ще більшої жертвенности для загально-національних українських справ. А до зрозуміння цього треба відповідного виховання і вишколу молодого покоління.

Три чинники головно виховують молоде покоління: родина, церква і школа, остання у сучасному устрою під кермою держави. Про родину ми коротко згадали. У наших сільських відносинах діти з правила не мають цього дбайливого, розумного і доцільного проводу, що його вимагає сучасний і майбутній інтерес нації, ба що більше, навіть інтерес самої дитини. Не перечимо, що батько й мати люблять свою дитину та з цілого серця бажають їй добра і щастя. Та часто самі не знають, як це зробити. Звичайно дитина на селі росте, так сказати б, самопас. Добре, що не обідрана і не голодна. Про її душу, про свідоме національне виховання мало, а то й зовсім, не дбають. Батько не встряває у виховання, а мати часто не має часу, а найчастіше обоє не мають потрібного розуміння. Властиве виховання оставляється для церкви і школи.

Про значіння Церкви у вихованні нації тут ближче говорити не будемо. Воно у нас ще найбільше наглядне і зрозуміле, особливо, як церква тепер стає у нас справді творчим національним чинником, коли духовенство і його єрархія перейняті самі українським національним духом. Значіння школи, зокрема народньої, цієї професійної виховниці молоді — теж відоме і корисне тоді, коли ця школа спирається на національних основах, коли вчать там свої люди і в українському національному дусі.

Це бачимо тепер дуже добре і відносно Церкви і відносно народньої школи на Холмщині і Підляшші. Щойно за німецької влади стали вони тут справді українськими, а тим самим і могучим чинником для морального та національного скріплення місцевого українськ. населення.

Та це ще не все. Бракує нам підбудови для найменших дітей у дошкільному віці. Наша селянка не все має час і уміє зайнятися як слід і тими найменшими своїми дітьми, у віці від трьох до сьоми літ, що не ходять до школи. Тим більше не може цього зробити батько. Це особливо відчувається в часі, коли жінка-селянка мусить працювати в полі. Відчуває це і міська робітниця. Дрібні діти тоді звичайно без опіки, а часто й без поживи. З цього бувають і нещастя, як нпр. пожежі і каліцтва дітей. Про те, що дитина росте, як бур'ян під плотом, вже й не говорить. А тим більше нема тут і мови про свідоме національне виховання.

Дошкільне виховання не є у нас обняте державною організацією. Це полишене самому громадянству. І на це наше громадянство створило установу дитячих садків. В Галичині поширені вони в тисячі. На Холмщині і Підляшші ще доволі рідкі. Усюди повинні бути постійні дитячі садки. Вони покищо ще виїмкова добре що творяться принайменше сезонові — на час літніх польових робіт. Кошти садку мусить покрити сама громада і інтересовані батьки. Наявну користь знають вже ті наші громади, де такі дитячі садки вже були в останніх трьох роках. На понисах, що закінчували садки, матері не раз плакали з радощів, так їхні діти змінилися на добре.

Побут дитини в дитячому садку дає їй перші основи не тільки національної свідомости, але і громадянської солідарности й дисципліни. Дитина змалочку призвичаюється бути громадянином. І до народньої школи прийде вже підготована. Хоч маленька — і на батьків і матерей буде мати корисний національний вплив.

За Польщі таких дитячих садків на Холмщині і Підляшші не можна було закладати. Тепер можна і треба. Подбати про це мусить вже тепер проводи УОТ в порозумінні зі своїми УДК, бо їх завданням подбати як слід про національне виховання молоді взагалі, а найменших зокрема.

З лихої привички — великі втрати

В нас сьогодні стільки пекучих потреб, стільки розпочатої роботи, яка вимагає тисячів готових до праці рук, тисячів повних самовідречення і посвяти сердець, в нас в останньому часі кинено до громадянства стільки закликів, кличів — що справді видається зайвим, так сказати б до повного доливати. Ми знаємо, що напр. неграмотність, це боляк на нашому організмі, що його за всяку ціну мусимо усунути, бо ж саме він є причиною більшости наших національних хвороб. — Ми знаємо теж, що негайна, зорганізована самодопомога, це обов'язок, що з нього ми мусітимемо здати звіт перед майбутніми поколіннями. Ми знаємо це і не лише не хочемо цього легковажити, а навпаки щераз підчеркаємо незвичайну вагу цих актуальних завдань.

А все ж ми сьогодні хочемо щераз звернути увагу на боротьбу з алькоголем і нікотиною, бо відродженецька акція тісно в'яжеться з усіми іншими нашими завданнями.

Ми не математики і не статистики, то й не будемо вилічувати скільки грошей ми пропиваємо та пускаємо з димом. Люди, що це приблизно почислили, налічили грубі сотні міліонів. Ми віримо їм, бо знаємо скільки коштує сьогодні тютюн і горілка. Та це ще не все. Ми забули ще перелічити на гроші змарнований час, втрачене здоров'я, скорочене життя, притуплену пам'ять і бистрість ума цілих поколінь... Не радимо нікому обчисляти цього, бо закрутиться йому в голові від безконечних чисел.

Чим є супроти цих видатків наш щорічний білянс, якою дрібною лептою є ті марні гроші, що їх призначуємо на найпекучіші потреби хвилі, що їх призначуємо на мурування фундаментів, на яких має стануги наш майбутній храм?! Коли прийдеться нам золотого два дати на якусь добру ціль, ми нераз бідькаємося, мовляв, ми самі бідні, ми самі потребуємо допомоги. Як довго ми пускаємо з димом, як довго ми пропиваємо бодай один гріш — ми не сміємо просити допомоги. Говорите — пити, курити, це вже моя привичка! Знайте, що від привички можна відвикнути. Нерозумній, шкідливій привичці треба протиставити здоровий осуд розуму та силу волі.

Серед сьогоднішнього лихоліття не час нам прогайновувати наше майно. Десятки, сотні починів застрягає, полишається невиконаними, лише тому, що в нас немає конечних, для їх переведення, грошей — а ми ці гроші марнуємо! В ці важкі хвилини ми повинні всі свої сили, всю свою енергію спрямовувати на одне, на збереження нації — а ми саме здоров'я цієї нації підриваємо, затроюємо отрутою?!

Великі завдання зможе довершити лише повновартна, здорова тілом і душею людина. Свій гріш, своє здоров'я й сили присвятім кращому ділу. Присвятім їх тим завданням, що їх на нас накладає наш Провід. Присвятім їх тим потребам хвилі, що їх приносить зі собою кожний-кожніський день. В ці дні, коли міліони людей для кращого завтра, не вагаються приносити навіть жертви крови та життя — ми вміймо принести невелику жертву з наших привичок і особистих приємностей!

М. К-ий

Концерти київських бандуристів

Вже кілька місяців подорожує по Німеччині київська капеля бандуристів. Свою теперішню концертну поїздку розпочала вона ще на початку грудня 1942. року. Як і слід було цього чекати, капеля має великий, цілком заслужений успіх. За допомогою німецького товариства „Сила в радощі" капеля впродовж грудня дала в окрузі Галле 40 концертів переважно серед робітників-українців. Відтак бандуристи концертували в окрузі Магдебурга.

Як повідомляє директор капелі, українці, що працюють в Німеччині з захопленням зустрічають своїх земляків-бандуристів. І спів і музика нагадують їм мелодії рідного степу, зворушують любов до рідного краю. В кожному місці перебування бандуристів гаряче запрошують затриматися довше.

Кілька відкритих концертів також принесли бандуристам великий успіх серед цивільного населення Німеччини. Воно і не дивно, бо українська пісенна культура має всі дані, щоб зайняти одно з кращих місць в Європі.

ДОПОМОГА НАСЕЛЕННЮ КИЄВА

Допомоговий комітет у Києві влаштував цілу сітку їдалень, в яких 16 тисяч населення яке найбільш потребує допомоги, одержує щодня безплатні обіди. Крім того існують дитячі їдальні, які обслуговують 14.000 дітей шкільного віку. Інваліди, що не мають родин, розміщені в трьох будинках, де вони дістають усе потрібне для життя. Окремо існують будинки для бездомних дітей. Тут вони не тільки мешкають, але також вчаться працювати.

Сільське господарство і освіта

Переживаємо часи тотальної війни, себто такої війни, коли й цивільне населення находиться в подібному напруженні, як жовнір на фронті. Кожна одиниця мусить виконувати свої обов'язки чи то службові, чи то господарські не аби тільки їх виконати, але виконати якнайдоцільніше, з найбільшою користю для суспільства. Як при кожній війні — на перше місце висувається питання прохарчування фронту й населення. Це є головне завдання сучасної хвилі. Щодо нього чинники німецької влади в Генеральній Губернії приймають рішучі кроки і широкі заходи. Організується курси для сільських господарів і курси господинь. Покликується теж цілу низку волосних агрономів та їх помічників, щоб таким чином сільське населення фахово підготовити до ведення господарства.

Наш господар, зокрема на Холмщині і Підляшші, перебуваючи досі цілі віки під польським ярмом, не мав можливости на цю головну галузь звернути уваги за браком своєї рідної школи, не дивлячись на те, що майже 90 відс. займалося хліборобством. Справа була поставлена так, що на шляхетну хліборобську працю дивилися як на конечність, як на Божу кару, як на найнижче звання, що його мусять виконувати. Склалося таке переконання, що господарювати може кожна особа і для цього непотрібно ні загальної, ні фахової освіти.

Коли б ми перевели у цій справі статистику, то напевно можна б ствердити, що майже половина господарів у нас неграмотних, або вміють тільки підписатися. Невеликий відсоток з них закінчив повний курс початкової школи. Щодо фахової сільсько-господарської освіти, то це прямо виїмкове явище, це справді білі круки серед наших селян на Холмщині і Підляшші.

Чогось подібного ми не побачимо серед хліборобів німецьких, чеських, данських, голяндських чи в інших освічених державах. Чому? Тому, що там держава опікувалася хліборобом, не дивилася на нього як на дійну корову, а як на головну основу сили держави і народу. Зовсім інший погляд був у Польщі — держати сільського хлібороба, а ще українця — на низькому степені розвою, бо він буде більше податливий і мало вимагаючий для себе.

Тепер же ж значіння сільського господаря для держави і суспільности непомірно піднеслося. Щоб і тепер і в майбутньому виконати вповні своє почесне завдання, український хлібороб повинен в першу чергу подбати про свою фахову хліборобську освіту, щоб через неї піднести й доходність свого господарства.

Не слід забувати одного. Німецька влада зовсім слушно стоїть на становищі, що господарювати на землі може тільки цей, хто хоче і уміє розумно і доцільно господарювати. Для негодяїв землі нема. Щоб знова добре і з пожитком для себе і других на землі працювати і господарити, до цього треба мати не тільки практику, але і фахову освіту. Тільки фахово освічений хлібороб поведе свою господарку доцільно, піднесе значно видайність свого господарства, а тим самим і поліпшить свій добробут і щойно тоді зрівняється з освіченим західно-европейським хліборобом. Пам'ятаймо, що життя це безпастанна боротьба за існування і цей тільки залишається, хто виходить переможцем. До цієї перемоги й до кращого будучого допровадить фахова хліборобська освіта, якої за Польщі, чи за Росії наш селянин не міг здобути.

Тут під тим оглядом змінилося тепер на краще. Ми маємо українську фахову сільсько-господарську школу в Холмі, що дала вже 12. лютого перший випуск фахово освічених молодих хліборобів, для котрих не будуть новиною ті зарядження, яких вимагається від новочасних сільських господарів, а які є звичайними для господарів у Німеччині, Чехії, Данії, Голяндії. І тому з існуючої у Холмі української сільсько-господарської школи повинні скористати і наші хлібороби на Холмщині і Підляшші і післати туди на науку своїх синів. Хліборобське звання — це найпочесніше звання у світі!

Інж. В. Омельченко.

Зі шкільних справ

17. лютого ц. р. до Холма завітав представник шкільного реферату з УЦК у Львові проф. Іван Тесля. Щасливим збігом обставин в той же самий день прибув до Холма на інспекцію українських шкіл інспектор для українських шкіл на Люблинщину п. Роде. Представник УЦК мав нагоду, відвідуючи шкільний інспекторат у Холмі, порушити перед інспектором Роде низку питань, як поліпшення стану шкільництва та за безпечення школами терену Холмщини. Інспектор Роде після розмови з проф. Теслею обіцяв розглянути всі порушені питання та підвищити число учнів і учениць в окремих клясах учительської семінарії у Грубешові, стверджуючи одночасно, що мимо тяжких обставин, в яких перебуває українське шкільництво на Холмщині, праця у всіх школах, в яких він перевів інспекцію, йде досить добре. Після конференції проф. Тесля в товаристві інспектора Роде відвідав середні школи в Холмі та був присутній разом із ним на концертах гімназійного хору. Інспектор Роде захоплений співом не щадив оплесків, підкреслюючи вокальну вартість цього хору.

Проф. Тесля відвідав рівнож Владику Іларіона та обговорив з ним справи виховання нашої шкільної молоді. Владика живо цікавився всім, що зв'язане з піднесенням українського шкільництва на Холмщині й прибобіцяв зі свого боку повну підтримку в цій ділянці.

Перепроваджуючи контролю „Учительського Об'єднання Праці" у Холмі, проф. Тесля ствердив деякий брак активности проводу цього Об'єднання, подаючи напрямні та вказівки на майбутнє. Далі проф. Тесля конферував з головою УДК кап. лейт. Шрамченком та культ.-освітним референтом УДК проф. Миколою Рендою, порушуючи важніші шкільні справи. Заявив він, між іншим, що в найближчому часі у Холмі буде створена „Педагогічна Комісія", до якої увійдуть всі директори шкіл, шкільний інспекторат та культурно-освітні референти УДК.

Маємо надію, що приїзд проф. Теслі до Холма спричиниться до поліпшення стану шкільництва на Холмщині та зацікавлення шкільництвом на цих теренах тих учительських сил, що перебувають безчинно, або працюють у не свому фаху на інших теренах. Тим більше, що, як п. Тесля переконався, багато шкіл на Холмщині і Підляшші потребує цих сил, а селянство в численних листах, що напливають до УДК, просить дати їм учителів, обіцюючи всіми силами допомогти тим учителям, чим тільки зможе, до створення можливого життя.

ТАБОРИ БУДІВЕЛЬНОЇ СЛУЖБИ.

18 лютого ц. р. у Холмі перебував п. Руснак, референт при УЦК для справ перебуваючої в Будівельній Службі (Баудінст) української молоді. В товаристві голови УДК кап. лейт. Шрамченка та реф. молоді м-ра Григоровича, представник УЦК відвідав інспектора Баудінсту на повіт Холм п. Аренса, з яким обговорили справи української молоді, що перебуває в таборах Будівельної Служби на терені холмського повіту. У розмові з представником УЦК та УДК інспектор Аренс зазначив, що надалі будуть на нашому терені лише два табори — в Рейвці і в Дорогуську та дав згоду на тісний зв'язок Реферату Молоді при УДК з таборами для ведення культурної праці та піднесення національної свідомости серед української молоді в таборах Будівельної Служби.

Передплату на „Холмську Землю" 3.50 чвертьрічно, 7 зол. — піврічно, 14 зол. — річно належить пересилати під адресою: Українське Видавництво в Кракові, вул. Райхсштрассе 34,з поданням точної адреси передплатника та з допискою, що це передплата на „Холмську Землю".

ІВАН ШКВАРКО

„А вас за віщо, га...?"

(З тюремних придибашок)

ЗА ТЕ, ЩО ЖІНКА БИЛА...

До т. зв. трупарні, тобто до камери № 1 у тюремній лікарні при тюрмі НКВД, теж № 1, у Львові — увігнали ледве живого, так побитого, цувакса, селянина з підльвівських околиць, віком — під шістьдесятку.

— Ви хто і звідки?

— Не скажу! — врубав цувакс.

— Ов? А то чому?

— А тому... тому що не скажу! Стидаюся сказати... — заявив цувакс.

Серед в'язнів росло зацікавлення.

— Ов-ва-а... Так може хоч скажете, хто вас так „уконтентував" і завіщо вас арештували? — наполягали найбільше розцікавлені.

Насуплене, вкрите синцями лице цувакса як би прояснилось.

— Що вже те, то скажу — чому б не мав сказати? — промовив, усміхаючись. — Арештували мене, бачите, за те, що жінка мене била... Ги смієтесь? Та я, бігме, зовсім не брешу!

„Куркуль" із Нагірян, старий Андрій Буць, що заєдно стогнав від різних недуг, раптом забув про свої недуги й аж горів з цікавости, нашорошивши свої великі, хащеваті брови:

— Га? Як ка'ете? Набила вас жінка і то без того вас гарештували?

— Аяк же, мої татунцю, авже ж, мої дорогі!! — залебедів цувакс. — Набила, злюща біда, натовкла, гадина сорокатa, віддала, проклята відьма, перед о той — вибачте за слово — „народній суд", вліпили хлопови два роки криміналу і — пиши пропало...

— Ц-с-с!... — дивувався старий Буць і завважав весело:

— Це щось таке, неприч етом, як у тій пісні співають: „Била жінка чоловіка, стала позивати..." А защо ж вона вас так била, га? — тягнув старий дальшого протокола зі жертви недоброї жінки.

— Це вже, батечку, інша справа! — зідхнув цувакс.

— Бачите, молодий чоловік робить малі дурниці, а як старіється, робить більші... Овдовів я, знаєте, вже по п'ятдесятці. Тільки було доживай собі спокійно віку при синові, ні! оженив я сина на бік, а сам зварював і вдруге опутався, ба ще й з молодим дівчуром!...

— І що далі? Що далі? — нетерпеливився старий Буць.

— Погодіть! — продовжав цувакс. — Воно, ніби тото моє друге жінче, знаєте, було вбоге сиротище, я й думав: їстиме мій хліб, тож шанувати буде мене старого... Ага! Пару літ, знаєте, було як-так, але дідько, дивий, приніс оту сарану, оту чуму зі сходу — все пішло шкереберть! Я, знаєте, не злий господар і маю добру хату. Звітрила це ота жемоідь з райпархкомхар чи якого там відділу, й ані суди Боже їх обігнатись. і жерти давай, і переночовуй, ба ще й до міста їх вози! А вже, нічим свиня в ріпу, внадивсь у мою хату якийсь Поцілуйко. Отаке, знаєте, паршиве кацапське цуценя, що й копнути його не варто, смердить мені цілі дні в хаті, жере все, що ліпше, плете теревені жінці і бреше, і дзявкає день-у-день в клюбі на тих — „мітиках". Головонько ж моя бідна! Якби то його позбутися?

— Гандзю! —, кажу раз до жінки. — Та ж отой голодрига нас до руїни доведе! Зроби, небого, так, щоб він трохи других пішов обжирати... Скажи йому, що ти хвора, що варити не здужаєш — може якраз пересунеться, ота пельга, трохи до когось іншого!

Ага! Я говорю, знаєте, як до жінки, а вона моїх слів, знаєте, зовсім як би не чула, зовсім мала їх за „байбарзо"!

— Ей, небого! — погадав я собі. — Щось воно тут не тее... Чи не знюхалася ти з отим цілим Поцілуйком?

Почав я, знаєте, з того дня наглядати та „пантрувати" за нею і що гадаєте? Може не спіймав? На саме Різдво спіймав їх обоїх — на гарячім — чуєте — на саме Різдво!...

— Гандзю! — промовляв я їй впісля до серця і до амбіції. — Що ти наробила? Нащо стид такий ти мені завдала? Та за кого ж ти мене заміняла? Мене, господаря з діда-прадіда ти за песій хвіст заміняла? За вошивця? За паршивого большевика?

Я говорю, знаєте, а мою Гандзю нараз, знаєте, як би з пам'яти викинуло! Наробила, дідівська торба, вереску, а далі, як ухопить за коцюбу та — нуже мене по старих костях, та нуж-нуж!

ЗЕМЛЯ НА ВЖИТОК УЧИТЕЛІВ

Керівник Земельного Уряду в Галичині припоручив усім земельним інспекторам приділити вчителям сільських шкіл землю під управу городовин. Учителі, які хотіли б користуватися городцями, мають складати прохання до Земельних Інспекторів на руки шкільного радника. Постановлено, що громадські уряди, які з громадського майна цю землю визначать, мають вибрати місце для вчителя найбільш догідне. Приділена під управу земля не може переходити 2 га.

Ця постанова має подвійне значення: вона дасть учителеві змогу засобитися городовиною, а поруч того у кожному селі повстануть таким шляхом зразкові городи, які стануть прикладом раціональної управи городовини.

НОВІ УКРАЇНСЬКІ ФАХОВІ ШКОЛИ

З початком цього року почалася наука в таких українських ремісничих школах: 1) Ремісничі школи для хлопців: у Бучачі, Городенці, Самборі, Старому Самборі, Калуші, Раві Руській, Тернополі, Товмачі, Ходорові та Яворові; 2) Ремісничі школи для дівчат: у Бучачі, Ходорові, Чорткові і 3) Торговельні школи: в Буську та Тернополі. Можна рахуватися з відкриттям дальших шкіл і відділів. Загалом в цьому шкільному році збільшилося число учнів у ремісничих школах для хлопців на 143,2 відс., для дівчат навіть на 174,4 відс., у торговельних школах на 83,6 відс. В Галичині діє 90 українських званевих шкіл, до яких в попередньому році ходило 13.500 українських учнів, з того у самому Львові 3.466.

ПІДГОТОВА ДО ВЕСНЯНИХ РОБІТ

У зв'язку з недалекою весною по селах іде жвавим темпом підготова до рільних робіт. Влада проголосила низку розпорядків, що мають на меті скоординувати працю селян і зробити її найбільш продуктивною. Питання піднесення продукції — справа не чужа широким колам селянства. Вони зазнайомилися вже з методами спільної праці і готуються приступити до весняних робіт на засадах якнайширше продуманої взаємодопомоги. Праця буде проходити під наглядом війтів, солтисів, волосних та громадських агрономів. Кінні й безкінні господарства будуть обмінюватись робочою силою так, щоб взаємно себе доповняти. Керівні господарські чинники доражують селянам застосувати як тягло також деяку кількість корів. Треба використати без решти всі засоби до того, щоб з рільними роботами впоратися впору і якслід. (тп)

Акція поправи садів

В останніх часах багато говоримо про садівництво. Пропагуємо в першу чергу справу збільшення площ землі під садами, а також відповідний догляд за їх розвитком. Та ця наша пропагандивно-освідомна праця не дає бажаних реальних наслідків.

Садівнича ділянка в нас замало розбудовується. Причина цього кволого темпа розвитку є те, що замало звертаємо уваги на боротьбу з хворобами та шкідниками садів. Наслідком цього сади дають в нас не лише гіршої якости овочі, але теж і низький урожай. Цю недорідність садів дуже часто підхоплюють селяни та доходять до висновку, — зовсім хибного, — що в нас садівництво не поплачується.

Треба отже керівним господарським органам вже тепер підготовити на місцях відповідну акцію в напрямі поправи гігієни та поборювання хворіб та шкідників садів і тимсамим причинитися посередньо до збільшення їх урожайности, поправи якости та взагалі до поліпшення їх стану. Через те теж збільшиться охоту ширшого загалу до плекання садівництва. Ця праця мала б піти в напрямі відповідної управи землі, обкопування, гноєння, догляду за розвитком самого овочевого дерева, обтинання сухих гиляк, провадження корони, та вкінці в напрямі поборювання хворіб і шкідників. Всі ці праці, головно догляд за овочевим деревом та боротьба з непригожими умовинами є дещо складніші і їх треба наперед вивчати тим, які могли б за це діло взятися.

Як започаткувати дану працю практично? Треба б с.-г. кружкам подбати про все потрібне для праці коло садів. В першу чергу підшукати старі оприскувачі та їх направити, а також закупити потрібні нові оприскувачі, як рівнож хемікати та інше необхідне для праці. Оприскувач і хемікати до оприскування треба покласти на перше місце тому, що оприскування овочевих дерев буде тією найголовнішою працею, що її будемо виконувати, впродовж весни та літа. Всякі замовлення і закупи найкраще переводити через союз кооператив.

С. Г. кружкам треба на місцях провести відповідну пропаганду за поправу наших садів та в ширших практичних рефератах на сходинах членів обговорити це все, а також і деякі важніші та складніші праці, напр. просвітлювання корони, оприскування і т. п. Треба це все показати практично, щоб селяни-майстри могли зробити це самі в себе. Треба вкінці кружкам С. Г. навіть там, де є небагато зацікавлення серед селян тією справою — хочби навіть при помочі відповідних громадських заряджень — зорганізувати масовий догляд садів, головно оприскування і втягнути до виконання цієї праці вишколених садівників.

НОВИНКИ

Курс для садівничок. У Брюховичах біля Львова проведено в останньому часі 2-тижневий курс для садівничок, в якому взяли участь 62 учасниці.

Відкриття „Народного Дому“. 28. лютого ц. р. відбулося в Стрию урочисте відкриття новозбудованого українського „Народного Дому“, що його частинно знищила пожежа восени 1940. року, а частинно зруйнували большевики.

Центральна бібліотека України. У Києві створено з чотирьох великих наукових бібліотек одну центральну бібліотеку Райхскомісаріяту України. Вона обхоплює 4 з половиною міліона томів.

Слабий збір кукурудзи в Бразилії. Внаслідок довготривалої посухи та гострого морозу останньої зими, збір кукурудзи в Бразилії вийшов сильно пошкоджений. Бразилійський уряд був примушений гостро заказати уживання кукурудзи для годівлі рогатої худоби.

Зрадливий „дарунок моря“. Оноді кілька норвезьких рибалок виловили з моря якусь бочку. Думаючи, що це горілка, рибалки відразу влаштували гостину, на яку запросили багато осіб. Тимчасом у бочці знаходився деревний спирт, який важко затроїв 35 осіб. Шість осіб вкоротці померло в лікарні.

До всіх наших співробітників і дописувачів

Вже сьогодні звертаємося до Вас, Співробітники й Дописувачі, з проханням приготовляти матеріяли до великоднього числа нашого Тижневика. Як завсіди так і тепер ішло б нам про оповідання, спомини, гуморески й вірші, як теж і статті. При цьому прохаємо не забувати, що міститимемо річи не довгі, щоб дати місце якнайбільшому числу авторів і помістити якнайбільше різноманітний матеріял, для науки й розваги наших читачів. Зокрема, як звичайно, не будемо містити довших віршів, найбільше в 20 рядків.

Усі матеріяли, призначені до великоднього числа Тижневика „Краківські Вісті“, прохаємо висилати — (на адресу: Редакція „Краківських Вістей“, (Тижневик), Краків, вул. Ожешкової 7) — так, щоб ми мали їх тут найпізніше 10. квітня ц. р. Одночасно повідомляємо, що всі матеріяли — статті, оповідання, вірші, спомини, дописи з Холмщини й Підляшшя — призначені до Тижневика „ХОЛМСЬКА ЗЕМЛЯ“ треба висилати тільки на адресу: д-р Степан Баран, Холм, вул. Коперника 17.

При цій нагоді повідомляємо, що радо відступимо місце в Тижневику зокрема для матеріялів від наших робітників з Німеччини і статтям про їхнє життя, як теж збірним святочним побажанням від УОТ-ів для односельчан, що виїхали на працю.

— Хі-хі-хі! — не втерпів старий Буць. — Ото раз шельма! А що ви на тото, га?

— Погодіть. Ви певно гадаєте, що я боронивсь? Нітрохи! Я ще заохочував її, щоб ліпше била!

— Ц-с-с! Та я б її роздер, як би так на мене!... — обурювавсь хтось там.

— А я, знаєте, ні пальцем її не рушив — кінчив свою історію цувакс. — Я казав їй: бий ще ліпше, небого! Бий, скільки влізе, бо я цього варта! А нишком думав: це мою працю, це мій хліб так на мені відбивають...

— Ну-ну і що далі було? — питав нетерпеливо Буць.

— Та що? Била, гадра, до очей скакала, ящірка, товкла, скільки їй лиш сил стало та ще й кричала, що я її б'ю... Хрест мене побий, коли брешу! На отой, знаєте, її крик надбіг Поцілуйко та як чепилися в двійку до мене, то видите хіба, що збили хлопа на квасне яблуко, змолотили як копу жита в стодолі! Одної кісточки не маю, щоб оце мене не боліла...

За два дні після того потягли мене до клюбу і сказали мені, що ставлять мене перед суд за те, що я жінку мою побив... А побила б вас чорна година, та би не забула! Поцілуйко, знаєте, виступив як свідок з обвиненням. І чого він не набалакав! Казав, що я „культурно відсталий“, озвірілий куркуль, що насилу повінчав бідну пролетарку, що не давав їй просвітку, що експлуатував її працю, знущавсь над нею, що... та чорт повторить всі ті його баналюки! Я хотів боронитись, хотів сказати правду — детам! Ані слівця писнути мені не дали! Визнали винним, прочитали „вирок“, посадили з місця на тарадайку і привезли мене — бачите? аж на онте подвіря — еге ж!

А тепер скажіть: можу я признатись, хто я, чи не можу? Не можу! Стидаюсь! Стидаюсь, тому що я такий дурний...

І справді, таки не виявив свого прізвища!

ЗА-ДУРНИЦЮ...

До камери втрутили цувакса, ще не старого нашого селянина. Він був хворий на ноги й аж перекинувсь, сердешній, від брутального поштовху енкеведиста.

— Аби всіх вас юж якнайборше рогаті дідьки в пекло потручьили отак, як оце ви мене тут втрутили! — закляв він, підвівшись і люто завернув очима на двері, що з лоскотом зачинились.

— Ви хто? Ви звідки? — спитали цувакса старі жителі камери.

— Та... називаюсі Гриць Максимович, а привезли мене сюди аж з Речичьин городецького повіту, аякже!

— А завіщо?

— Та... за ніц, за дурницю!— замнявся Гриць, слушно не довіряючи незнайомим випитувачам.

— Бійтеся Бога! Та ж за дурницю одного тут учера розстріляли... — злобно завважав хтось дотепний.

Та Гриць не дав себе спантеличити і відповів:

— А я знав єдного, що 'го повісили на сухій гили, без тото, шо фурт випитував, шо в траві пищит...

— Вибачайте, ми люди чесні, а питаемо тільки тому, щоб знати, чи ви „політичний“, чи „посполитий“? — виправдувались випитувачі.

— Коли так то скажу вам правду. На святий вечір скликали були бушівники в нашім селі тото збіговище — ніби той велебний їх мітик. Якийсь брехун виліз на бамбону коло церкви і плете, і плете різні бештефранції, а шо друге слово в него, як не „йорданський союз“, то „йорданська Україна“... Йой! Аж ня під серцьом пекло, як ям тото слухав! При кінці мітику я не втерпів, дав ям си на всьо єдно і попросив ям слова. — Пани товариші — сказав я їм — і ґражданіни! Ви бовтаєте своє, як ту воду в ступі, а ми знали і знаємо своє! Найліпше зробите, як дасьте нам спокій і підете собі назад туди, відки прийшли, а ми собі юж і без вас дамо якось раду. Йорданської України ми не хочемо і шлюс, і фертік! Тілько всього я й сказав. Нарід крикнув мені „славно“, заплескав у долоні, а потім розбігся і з мітику вийшов — пшик, аякже! Та оті пекольники не дали юж мені куті навіть і понюхати! З місця посадили ня на авто і як якого єднорала привезли ня аж осьдечки. Та я не жьилую, шо троха посиджу, бігме, не! Сидєт же ту і гадукати і процесори і єднорали, то чом же і хлоп не може ту трохи — відпочити?.

ІЗ НАШИХ СІЛ І МІСТ

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ ТЕАТР.

19 лютого ц. р. Український Народній Театр при УДК в Холмі під управою дир. Назара Обідзінського влаштував виставу для бувших полонених українців, що перебувають у німецькому війську. Виставлена була весела комедія в 3 діях М. Старицького з життя київського міщанства п. н. „За двома зайцями". Стужені за рідним театром хлопці чудово бавились та вибухали щирим сміхом підчас гри акторів, нагороджуючи останніх рясними оплесками. Милою несподіванкою був заімпровізований перед виставою „концерт" на салі, підчас якого вояки заспівали низку українських пісень п. н. „Їхав стрілець на війноньку", „Козак від'їжджає" і ін. На виставі були німецькі старшини та підстаршини, на яких ціла імпреза зробила дуже гарне враження. В найближчому часі театр в порозумінні з німецькою командою виставить для б. полонених „Невольника". Дня 20 і 21 лютого Український Народній Театр у Холмі виставив історичну драму після поеми Тараса Шевченка „Невольник". Дня 27 і 28 лютого „Майську ніч"; заля підчас усіх вистав була виповнена глядачами.

*

Дня 12 лютого ц. р. до Холма завітав кер. відділу пропаганди на Люблинщину п. Шуллер. Він відвідав голову УДК та перевів з ним коротку розмову в справах реєстрації усіх українців, які мусять мати від відділу пропаганди у Люблині дозвіл на ведення своєї праці, а саме: диригенти, музики, малярі, журналісти, книгарі, фотографи та ін. Як ствердив п. Шуллер, багато українців дозволу такого ще не мають, а тому можуть себе наразити на відповідальність, а навіть цілковите відібрання права до виконування одної з повищих праць. Дозвіл коштує 50 зол. і подбати про нього треба як найшвидше через шефа пропаганди при крайсгауптманшафті в Холмі. кімната 76. П. Шуллер зацікавився теж місцевим українським театром та мав розмову з дир. Назаром Обідзінським, обіцяючи зі свого боку попертя для змагань цього театру. Одною з перших точок його заінтересовання має бути організація вистав театру у Люблині.

РЕФЕРАТ ПРО ҐЕТЕ.

Професор української гімназії в Холмі, д-р Ол. Бабій виголосив дня 21 лютого в салі УОТ у Володаві обширний реферат про життя і творчість найбільшого німецького поета Йогана Вольфганга Ґете. Цей самий реферат повторив д-р Ол. Бабій дня 28 лютого в Холмі. В обидвох випадках публика була численна й вислухала реферату з зацікавленням.

З'ЇЗД ВОЛОСНИХ ДЕЛЕГАТІВ.

25 лютого ц. р. відбувся у домівці УДК в Холмі надзвичайний з'їзд волосних делегатів холмського повіту у зв'язку з переписом населення 1. березня ц. р. На з'їзді обговорено всі справи зв'язані з переписом та участю в ньому чинників УДК, а зокрема делегатів та мужів довір'я, що мають стояти на сторожі сумлінного втягнення до списів українського населення холмського повіту. На з'їзді проводу УДК був присутній рівнож інспектор самоурядування холмського повіту п. Іван Крамаренко і він дав вичерпуючі відповіді на запити делегатів щодо технічного переведення перепису. Після з'їзду між делегатами поділено відозви УЦК. з закликом до українського громадянства, щоб 1. березня сумлінно виконало свій обов'язок та подбало про те, щоб громадяни та громадянки-українці були до спису втягнені у відповідній рубриці списового аркуша. На з'їзді порушено рівнож справу підшукання кандидатів на самоуправні курси у Львові 5. травня ц. р. для волосних працівників, на поштові курси 25 березня ц. р. для дівчат телефоністок та до українських шкільних варстатів у Львові.

САВИН І СИЧИН, ПОВ. ХОЛМ.

(Культурно-освітня праця).

14 лютого ц. р відбулися в містечку Савині, холмського повіту, організаційні збори Колегії Культурно-Освітньої Праці на волость Букова (Савин), на яких були присутні представники УДК у Холмі — культ.-освіт. референт п. М. Ренда та госп. референт інж. Романенко. На провідника Колегії покликано дружину війта вол. Букова (Савин) п. Петкевич, колишню учительку нар. шкіл, а на її заступника інж. Новицького. Дня 21 лютого такі ж збори відбулися в селі Сичин, де організовано колегію на вол. Ольхівець. Тут покликано на голову війта п. Дмитра Степанюка, що й перед цим в своїй тісній співпраці з УДК не раз виказав свою добру волю у відношенні до культурної праці на терені волости Ольхівець. Обидві колегії вже приступили до організації культурно-освітньої праці на своїх теренах, що до цього часу, хоч і провадилось але доривочно й не в рамцях тієї організації, в яких мусить — і безперечно буде надалі провадитись.

ПРАЦЯ ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ ПРИ УОТ.

21. 2. ц. р. в домівці УОТ в Холмі відбулися сходини Жіночого Гуртка при УОТ. та Правління Окружної Жіночої Секції при УДК. На цих сходинах голова УОТ ред. Володимир Островський виголосив реферат п. н. „Сучасна роля жінки". Референт з'ясував, яку підготовчу працю над собою мусить виконати українське жіноцтво, щоб заступити мужчину в кожній ділянці, як зайде цього потреба. Присутні члени правління О. Ж. С. при УДК п. Анна Доманьчук у коротеньких словах дала звіт з праці секції за минулий рік, а інж. Надія Квітка порушила кілька пекучих питань як: організація допомогової кухні для бідних, справу доживлення дітей, опіки жіноцтва над дитячими садками, утворення українського пансіонату чи бурси для приїздних та часово перебуваючих у Холмі курсантів різних курсів. Вона подала теж проєкти, як ці всі справи можна спільно опрацювати і розв'язати. Голова Жіночого Гуртка при УОТ. п. Євгенія Янчевська порушила справу оживлення діяльности секції Народного Здоров'я при УДК, утворення курсів Червоного Хреста та підготовку кадрів гігієністок на терені Холмщини. Сходини закінчилися з доброю вірою, що всі питання при незломній волі та умілій організації будуть розв'язані, що і слід пашому свідомому своєї ролі жіноцтву від щирого серця побажати. Дня 25 лютого ц. р. на сходинах Жіночого Гуртка при УОТ. голова п. Євгенія Янчевська заголосила реферат під н. „Піємонт чи етапний пункт", в якому яскраво змалювала давню велич Холма і потребу нав'язання сучасної праці до давної традиції, щоб поєднати момент національного відродження міста за останніх три з половиною років з його історичним минулим. Вона подала теж кілька фактів із теперішніх здобутків міста в поодиноких ділянках життя і висловила побажання, щоб ці цеглини під фундамент відродження Холма, як етапного пункту для багатьох українців, що тут в останніх роках перебувають, були новими підвалинами для нашого старого княжого Піємонту. Після сходин ред. В. Островський звернувся з закликом до жіноцтва, щоб своєю працею в гармонійній співпраці усіх жіночих організацій простувало до сповнення своїх великих завдань.

„ДОСВІТКИ" В СЕЛІ БЕРЕЗНІ.

З почину місцевої вчительки п. Ярослави Левицької і голови Жіночої Секції п. Євдокії Боровик в Березні, пов. Холм, почали сходитися жінки в домівці УОТ. Сходини започаткували досвітки (веденки), які відбулися в днях 20 і 22 лютого ц. р. в приявї 27 жінок. Одні принесли коловоротки й веретена, інші роботки, які під цю пору виконують дома. Тут можна було почути у співах побутових пісень милозвучні голоси Марії Зорук, Софії Мартинюк і інших. Не бракло теж весільних і хрестинових пісень. В перерві подано чорну каву. Чути було голоси, що й без горілки може бути гарна забава, що й придалося б деяким чоловікам, що думають інакше. За зготовлення прийняття присутні дякували тим, що влаштували ці незнані тут досі сходини та просили частіше влаштувати такі „досвітки". Подібні сходини, як у Березні повинні влаштовувати й інші жіночі секції при УОТ по селах Холмщини і Підляшшя, бо вони причиняються не тільки до розваги приявних, але причиняються теж значно до піднесення моралі і національної свідомости села.

Статті, дописи й завваги до „Холмської Землі", які торкаються Холмщини й Підляшшя, просимо слати на адресу: Д-р Степан Баран, Холм, вул. Коперника 17, тел. 79. 1-0

За редакцію відповідає М. Хомяк у Кракові. Видає »Українське Видавництво«, Краків, вул. Райхсштрассе 34. II. Телефон 230-39.
З друкарні »Нова Друкарня Денників« під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: M. Chomiak, Krakau. Verlag: "Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. — Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung. Krakau. Orzeszkowagasse 7. Fernsprecher 102-79